

27. 2. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Skutečně nastal definitivní konec štěpení pohledávek (v oddlužení)?

Tento článek cílí na problematiku uplatňování pohledávek věřitelů z jednoho hmotněprávního titulu v insolvenčním řízení současně jako pohledávek částečně zajištěných a pohledávek částečně nezajištěných (dále v textu zjednodušeně také jen jako „štěpení pohledávek“), a to zejména v kontextu dále citovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky a s poukazem na úskalí, se kterými se v této souvislosti musí ve své praxi vypořádat nejen insolvenční správci.

Odpověď na otázku položenou nadpisem tohoto článku by měla zajímat nejen (zajištěné) věřitele, kteří mají přirozeně zájem o co nejvyšší uspokojení svých pohledávek (v oddlužení), ale také insolvenční správce, kteří mají dle § 36 insolvenčního zákona povinnost při výkonu funkce postupovat svědomitě a s odbornou péčí, přičemž ve vztahu k přezkumu přihlášených pohledávek je dále tato povinnost insolvenčního správce precizována v § 9 vyhlášky č. [121/2019](#) Sb. o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce.

V návaznosti na Rozsudek Nejvyšší soud České republiky ze dne 30.8.2018, sp. zn. 29 ICdo 61/2016 (dále také jen „**Rozsudek**“), se v insolvenční praxi poměrně rychle rozšířil názor, že štěpení pohledávek je v oddlužení (opět) zakázáno. Z právní věty citovaného Rozsudku se podává:

„Věřitel, jenž přihlásil do insolvenčního řízení pohledávku, jejíž zajištění bylo zřízeno jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku (jistinu i akcesorické pohledávky s jistinou související, tzn. úroky, úroky z prodlení, náklady řízení apod.), nemůže v přihlášce pohledávky tuto pohledávku uplatnit částečně jako zajištěnou a částečně jako nezajištěnou, ale buď zcela jako zajištěnou či zcela jako nezajištěnou. Pokud tak věřitel neučiní, obsahuje přihláška pohledávky vady, jež musí být k výzvě insolvenčního správce odstraněny, jinak není přihláška pohledávky způsobilá přezkumu. „Projde-li“ přezkumným jednáním vadná přihláška pohledávky a je-li na základě výsledků přezkumného jednání veden incidenční spor o pohledávce uplatněné vadnou přihláškou, je žaloba, kterou byl takový spor zahájen, předčasná a jako taková musí být zamítnuta („pro předčasnost“).“

Dále lze v této souvislosti poukázat také na novější usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 NSČR 63/2018, ze dne 30. 9. 2019 (dále také jen „**Usnesení**“), ve kterém Nejvyšší soud České republiky obdobně jako v předchozím Rozsudku uzavřel:

„Věřitel, jenž přihlásil do insolvenčního řízení pohledávku, jejíž zajištění bylo zřízeno jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku (jistinu i její příslušenství představované úroky, úroky z prodlení nebo náklady spojenými s vymáháním pohledávky), nemůže v přihlášce pohledávky tuto pohledávku uplatnit částečně jako zajištěnou a částečně jako nezajištěnou, ale buď zcela jako

zajištěnou, či zcela jako nezajištěnou. Jestliže tak věřitel přes výzvu insolvenčního správce neučiní, je důvod nepřihlížet k přihlášce pohledávky (§ 188 odst. 2 insolvenčního zákona) v rozsahu, v němž věřitel vadně přihlásil právo na její přednostní uspokojení ze zajištění (srov. obdobně § 174 odst. 3 insolvenčního zákona), a tedy i důvod odmítnout přihlášku (§ 185 insolvenčního zákona) co do práva na přednostní uspokojení pohledávky (co do práva uspokojení pohledávky ze zajištění).“

Z právních vět citovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky by se na první pohled mohlo skutečně zdát, že nastal definitivní konec štěpení pohledávek (v oddlužení). Pozornému čtenáři výše uvedených rozhodnutí nicméně neuniklo, že **meritem obou výše uvedených sporů bylo právní posouzení situace, kdy pohledávky věřitelů byly pro celou zajištěnou pohledávku hmotněprávně zajištěny a byly pouze formálně rozděleny v přihlášce pohledávky** (přihláška pohledávky věřitele tedy neodpovídala skutečnému hmotněprávnímu stavu).

Na základě analýzy výše uvedených rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky považuji závěr o konci štěpení pohledávek za předčasný. Tento názor zastávám bezpochyby pro případ, že pohledávky byly zajištěny pouze částečně od svého vzniku, či se staly částečně zajištěnými před tím, než nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení (a rozdělení pohledávky na část zajištěnou a část nezajištěnou v přihlášce pohledávky proto odpovídá hmotněprávnímu stavu). Mám za to, že pro tento závěr lze nalézt oporu v obou výše uvedených rozhodnutích Nejvyššího soudu České republiky. Z Rozsudku se v této souvislosti podává:

„Smyslem těchto pravidel není (a nemají tak být vykládána) umožnit, aby zajištěný (zástavní) věřitel, jemuž podle hmotného práva (nebo i podle procesního práva) bylo zřízeno zajištění jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku, uplatnil takové zajištění jen pro část pohledávky a zbývající část pohledávky aby přihlásil jako nezajištěnou (což je zejména v mezích způsobu řešení úpadku oddlužením zjevně vedeno snahou ukrojit si ze „společného koláče“ pro sebe co nejvíc na úkor ostatních nezajištěných věřitelů a eliminovat pravidlo vyjádřené v § 398 odst. 3 insolvenčního zákona). Kdyby tak zajištěný věřitel učinil již ve včasné přihlášce, šlo by o přihlášku vadnou, podléhající režimu ustanovení § 188 insolvenčního zákona.“

Usnesení obsahuje obdobný závěr jako Rozsudek: *„Smyslem ustanovení § 398 odst. 3 ve spojení s § 409 odst. 3 insolvenčního zákona (jako odchylného ujednání od pravidla uvedeného v § 167 odst. 1, § 165 odst. 1 a § 8 insolvenčního zákona) není (a nemají tak být vykládána) umožnit, aby zajištěný (zástavní) věřitel, jemuž podle hmotného práva (nebo i podle procesního práva) bylo zřízeno zajištění jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku, uplatnil takové zajištění jen pro část pohledávky a zbývající část pohledávky aby přihlásil jako nezajištěnou (což je zejména v mezích způsobu řešení úpadku oddlužením zjevně vedeno snahou ukrojit si ze „společného koláče“ pro sebe co nejvíc na úkor ostatních nezajištěných věřitelů a eliminovat pravidlo vyjádřené v § 398 odst. 3 insolvenčního zákona).“*

Z výše uvedených rozhodnutí se nepodává, že totožné závěry ohledně štěpení pohledávek se aplikují rovněž na situaci, kdy pohledávka byla zajištěna pouze částečně od svého vzniku anebo se tak stalo později. Jsem přesvědčen, že závěry Rozsudku a Usnesení nelze aplikovat na situace, kdy se jednalo o pohledávku zajištěnou pouze částečně od svého vzniku, či se stala částečně zajištěnou před tím, než nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, neboť v těchto případech lze jen stěží učinit závěr, že věřitel byl při štěpení pohledávky veden pouze snahou ukrojit si ze „společného koláče“ pro sebe co nejvíc na úkor ostatních nezajištěných věřitelů.

V této souvislosti bych rád poukázal blíže na Usnesení, ze kterého je patrný i následující právní názor (odvolacího soudu):

„K argumentaci odvolatele odvolací soud dále uvedl, že věřiteli, který má částečně zajištěnou pohledávku, nelze upírat právo přihlásit ji do insolvenčního řízení tak, jak existuje dle hmotného práva (tj. i jen částečně zajištěnou). Nemá-li však popsané štěpení pohledávky oporu v hmotném právu a v řízení, v němž je úpadek dlužníka řešen oddlužením, ji věřitel přihlásí zčásti jako zajištěnou a zčásti jako nezajištěnou, jedná se záměrem dosáhnout uspokojení pohledávky jak z výtěžku zpeněžení předmětu zajištění, tak v rámci splátkového kalendáře. Takový postup je však v rozporu s principem insolvenčního řízení vyjádřeným kupříkladu v § 5 písm. a) insolvenčního zákona. Odvolací soud tak uzavřel, že pohledávku, která je považována v insolvenčním řízení za jeden hmotněprávní nárok, nelze v přihlášce pohledávky rozdělit na částečně zajištěnou a částečně nezajištěnou. Stane-li se tak, vyzve insolvenční správce věřitele k opravě přihlášky dle § 188 odst. 2 insolvenčního zákona, a to tak, aby uvedl, zda svou pohledávku přihlašuje do insolvenčního řízení celou jako zajištěnou, nebo jako nezajištěnou.“

S ohledem na dosud uvedené si troufám konstatovat, že v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu České republiky dosud nebyla hodnocena (tedy ani zapovězena) možnost štěpení pohledávek, v případě že má štěpení pohledávek oporu v hmotném právu.

V další části článku bych rád poukázal na skutečnost, že závěr o definitivním konci štěpení pohledávek nemá oporu ani v praxi insolvenčních soudů. V prvním případě odkazuji na Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. května 2019, č. j. 17 ICm 4084/2017-44 (insolvenční soud mj. cituje také Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky).

Skutkově se jednalo o případ štěpení pohledávky, kdy věřitel část pohledávky řádně přihlásil do insolvenčního řízení jako pohledávku zajištěnou, přičemž zbytek pohledávky dle hmotného práva jako pohledávku nezajištěnou (zajištěný věřitel se vzdal částečně svého zajištění, až poté, co byly jeho pohledávky na přezkumném jednání popřeny - *v této souvislosti ponechme stranou, že insolvenční správce měl dle citované judikatury věřitele správně vyzvat k opravě přihlášky pohledávky a nikoliv pohledávky popírat*).

Insolvenční soud v této věci uzavřel, že Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky neřeší skutkovou situaci, kdy by byla hmotněprávně pohledávka zajištěna pouze částečně, nýbrž řeší situaci, kdy hmotněprávní zajištění pohledávky bylo sjednáno pro celou výši pohledávky a věřitel pouze v přihlášce pohledávky svoji pohledávku účelově rozdělil.

Dále lze obdobně poukázat na Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové č. j. KSHK 42 INS 11154/2019 - P 9 - 5, který rozhodl o tom, že se přihláška pohledávky věřitele neodmítá (*insolvenční správce měl za to, že se jedná o zapovězené štěpení pohledávky*).

Skutkově se jednalo o situaci, kdy se věřitelka částečně vzdala zástavního práva ještě před uplatněním svého nároku v insolvenčním řízení. Dle insolvenčního soudu tedy věřitelka v souladu s hmotným právem uplatnila pohledávku ze smlouvy v rozsahu, ve kterém jí svědčí zajištění jako zajištěnou a ve zbylé části jako nezajištěnou. Insolvenční soud v této souvislosti odůvodňuje svoje rozhodnutí následovně:

„Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky neřeší skutkovou situaci, kdy by byla podle hmotného práva pohledávka zajištěna pouze částečně, nýbrž řeší situaci, kdy zajištění pohledávky bylo sjednáno pro celou výši pohledávky a věřitel v přihlášce účelově zajištěnou pohledávku rozdělil a její část přihlásil jako zajištěnou a část jako nezajištěnou. V posuzované věci bylo však zajištění již v době přihlášení pohledávky omezeno jen na část pohledávky ve výši 206.951,17 Kč, když se věřitelka vzdala zajištění nad tuto částku výslovně oznámením ze dne 9.8.2019. Na základě těchto zjištění insolvenční soud odvolání věřitelky v plném rozsahu vyhověl. Na popsaný stav nejsou výše citované závěry obsažené v rozsudku Nejvyššího soudu ČR sen. zn. 29 ICdo 61/2016 ze dne 30. 8. 2018

aplikovatelné.“

Lze v uvedeném jednání věřitelů nalézt nepoctivou snahu získat „ze společného koláče“ více, než-li jim náleží, anebo jde pouze o důslednou aplikaci zásady *vigilantibus iura scripta sunt*? Konečnou odpověď pravděpodobně někdy v budoucnu přinese další rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky (Ústavního soudu České republiky). Boj o štěpení pohledávek ale prozatím definitivně neskončil (v článku jsem se zaměřil pouze na částečné vzdání se zástavního práva, nicméně nejen kreativním věřitelům jsou známy i jiné způsoby, kterými dosáhnou svého „koláče“).

Aktuálně lze tuto problematiku uzavřít s hodnocením, že i insolvenční soudy, plně si vědomy výše uvedené judikatury Nejvyššího soudu České republiky, aprobují štěpení pohledávek, které odpovídá hmotnému právu (a to dokonce v situaci, kdy ke částečnému vzdání se zástavního práva došlo po zahájení insolvenčního řízení).

Na závěr si dovoluji poukázat na jednu zásadní skutečnost zejména pro praxi insolvenčních správců. Usnesení přispělo k vyjasnění osudu přihlášky pohledávky po nesplnění výzvy insolvenčního správce k odstranění vad přihlášky, která byla věřiteli adresována v důsledku štěpení pohledávky (v kontextu výše uvedeného se domnívám, že jde pouze o situaci štěpení pohledávky, které neodpovídá hmotnému právu). Původně zaznívaly - vedle postupu, který převážil a je patrný z Usnesení - hlasy, že na základě ustanovení § 188 odst. 2 insolvenčního zákona, by měl insolvenční správce předložit přihlášku pohledávky insolvenčnímu soudu k rozhodnutí o tom, že se k přihlášce nepřihlíží (věřitel tedy štěpením pohledávky riskoval odmítnutí přihlášky pohledávky v celém rozsahu). **Dle Usnesení věřitel riskuje štěpením pohledávky a následným nesplněním výzvy insolvenčního správce k opravě přihlášky pohledávky „pouze“ odmítnutí přihlášky co do práva na přednostní uspokojení pohledávky (co do práva na uspokojení pohledávky ze zajištění).**

Mgr. Miroslav Vojtek

advokátní koncipient a insolvenční správce

[Langmeier & Co., advokátní kancelář s. r. o.](#)

Na Bělidle 997/15

150 00 Praha 5

tel.: + 420 222 200 250

mob: + 420 731 160 036

e-mail: info@langmeier.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou](#)

podstatou

- Preventivní restrukturalizace
- Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?
- Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení
- Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura
- Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?